



XXI. MEZINÁRODNÍ KOLOKVIUM O REGIONÁLNÍCH VĚDÁCH. SBORNÍK PŘÍSPĚVKŮ.

21ST INTERNATIONAL COLLOQUIUM ON REGIONAL SCIENCES. CONFERENCE PROCEEDINGS.

Place: Kurdějov (Czech Republic)
June 13-15, 2018

Publisher: Masarykova univerzita, Brno

Edited by:

Viktorie KLÍMOVÁ

Vladimír ŽÍTEK

(Masarykova univerzita / Masaryk University, Czech Republic)

Vzor citace / Citation example:

AUTOR, A. Název článku. In Klímová, V., Žítek, V. (eds.) *XXI. mezinárodní kolokvium o regionálních vědách. Sborník příspěvků*. Brno: Masarykova univerzita, 2018. s. 1–5. ISBN 978-80-210-8969-3.

AUTHOR, A. Title of paper. In Klímová, V., Žítek, V. (eds.) *21st International Colloquium on Regional Sciences. Conference Proceedings*. Brno: Masarykova univerzita, 2018. pp. 1–5. ISBN 978-80-210-8969-3.

Publikace neprošla jazykovou úpravou. / Publication is not a subject of language check.

Za správnost obsahu a originalitu výzkumu zodpovídají autoři. / Authors are fully responsible for the content and originality of the articles.

© 2018 Masarykova univerzita

ISBN 978-80-210-8969-3

ISBN 978-80-210-8970-9 (online : pdf)

VÝZNAM RIADENIA, MONITOROVANIA A HODNOTENIA NÁRODNÝCH PROJEKTOV V RÁMCI OPERAČNÉHO PROGRAMU INFORMATIZÁCIA SPOLOČNOSTI

The importance of management, monitoring and evaluation of national projects within the Operational Program Informatization Society

MICHAL CIFRANIČ

MAROŠ VALACH

Katedra verejnej správy Department of Public Administration
Fakulta európskych štúdií a regionálneho rozvoja Faculty of European Studies and Regional Develop.
Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre Slovak University of Agriculture in Nitra
✉ Tr. A. Hlinku 2, 949 76 Nitra, Slovak Republic
E-mail: michal.cifranic@uniag.sk, maros.valach@uniag.sk

Anotácia

Jedným z cieľov príspevku je identifikovať a analyzovať Operačný program Informatizácia spoločnosti (OPIS), ktorý bol zameraný na vytvorenie inkluzívnej informačnej spoločnosti. Obsahom je aj charakteristika národného projektu s analýzou celkových finančných zdrojov programu a deskripciou jeho jednotlivých osí a priorit. V príspevku bol popísaný význam jeho riadenia, monitoringu a hodnotenia s ohľadom na základný koncept národného projektu. Pri získavaní empirických údajov boli použité metódy priameho zberu údajov pomocou analytických, selektívnych a syntetických postupov. Dôležitou súčasťou pre pochopenie cieľov a významu operačného programu je zhodnotenie stavu implementácie štrukturálnych fondov pre OPIS v programovom období 2007 – 2013. Na základe výsledkov výskumu možno konštatovať, že správne riadenie národného projektu je dôležitým hlavne z pohľadu dosiahnutia stanovených cieľov v určenom čase, kvalite a podporenými zdrojmi. S riadením úzko súvisí priebežné sledovanie a vyhodnocovanie jednotlivých opatrení a finančná a vecná kontrola celkovej efektívnosti využitia vynakladaných prostriedkov počas celej doby trvania projektu.

Kľúčové slová

hodnotenie, monitorovanie, Národný projekt, Operačný program Informatizácia spoločnosti

Annotation

One of the objectives of the paper is to identify and analyse the Operational Program Informatization of Society (OPIS), which was aimed at creating an inclusive information society. The content is also a characteristic of the national project with analysing of total financial resources of Program and describing its individual axes and priorities. The paper described the importance of its management, monitoring and evaluation with respect to the basic concept of the national project. Empirical data were collected using the methods of direct data collection using analytical, selective and synthetic techniques. An important part of understanding the goals and importance of the Operational Program is the evaluation of the status of implementation of the Structural Funds for OPIS in the programming period 2007 - 2013. Based on the results of the research it can be concluded that the proper management of the national project is important mainly from the point of view of achieving the set goals in the specified time, quality and by supported resources. With control closely relates the ongoing monitoring and evaluation of individual measures and financial and material control over the overall efficiency of the use of the funds spent throughout the project duration.

Key words

evaluation, monitoring, National project, Operational Program Informatization Society

JEL classification: E60, M15, O30, R10, R50

1. Úvod

Důležitým z pohledu EÚ sa stáva vzdelávanie a práve so vzdelávaním súvisí aj významná podpora sústredená do informatizácie spoločnosti a IKT. Vzdelanie je podľa Gutiérrez, Baquero (2016) nevyhnutným predpokladom zvyšovania produktivity vo všetkých odvetviach hospodárstva. Na zlepšenie efektívnosti financovania vzdelávania by bolo riešením vytvorenie jednotnej koncepcie a ňu nadväzujúcej legislatívy, tvrdí Balážová, Papcúnová (2015). Vedomostná spoločnosť a informačná spoločnosť vytvárajú jeden spoločný faktor podporujúci udržateľný hospodársky rast a zvyšovanie konkurencieschopnosti Slovenskej republiky. Finančná pomoc je zameraná na zavádzanie informačno-komunikačných technológií a zefektívňovanie procesov a prispieva vyššej efektívnosti a účinnosti implementácie všetkých prvkov vedomostnej spoločnosti. Ako uvádzajú Melichová, Chrenková, Fáziková (2015), stav ekonomických ale aj sociálnych disparít často krát závisí aj od vidieckosti územia. S tým môže súvisieť aj úroveň vzdelanosti populácie.

Národný strategický referenčný rámec (NSRR) uvádza, že programové obdobie 2007 – 2013 bolo historicky prvé, v ktorom Slovensko malo možnosť využívať fondy EÚ počas celej doby jeho trvania. Ten vo svojej práci spomína Rajčáková, E. (2008) ktorá zároveň uvádza, že v programovom období 2007 – 2013 slúžia na financovanie operačných programov tri fondy a to Európsky fond rozvoja (ERDF), Európsky sociálny fond (ESF), Kohézny fond (KF). Platí, že každý finančný nástroj je zameraný na jeden operačný program. ASFEU (2013) ponúka informácie hovoriace o tom, že hlavné priority programového obdobia 2007-2013 sa nesú v znamení Lisabonskej stratégie. Práve tá si stanovila za hlavný cieľ urobiť z EÚ do roku 2010 najdynamickejšiu a najkonkurencieschopnejšiu poznatkovo orientovanú ekonomiku.

Ako konštatuje Dzurjanin (2005), na počiatku rozvoja pojmu informatika a informatizácia udávalo smer Japonsko, a to už od začiatku druhej polovice dvadsiateho storočia. Kokles, Romanová (2009) považujú za rozhodujúce hľadisko vzájomného pôsobenia všetkých otvorených (aj ekonomických) systémov s okolím to, že získavajú z okolitého prostredia informácie. Kalaš a kol. (2013) hovorí, že informatizácia je proces, ktorým sa štát, ekonomika a celá spoločnosť stáva založenou na informáciách. V nadväznosti na tento trend sa zvyšuje sa aj miera využívania informačných technológií v prospech efektívnejšieho spravovania štátu ako aj vzdelávania.

Informačná spoločnosť je súčasťou obnovenej Lisabonskej stratégie a pre Slovenskú republiku z nej vyplynula povinnosť implementácie do vlastného národného rozvojového programu. Podpora informatizácie a informačnej spoločnosti sa tak premietla do horizontálnej priority informačná spoločnosť. Jej hlavným cieľom je podpora vyššej efektívnosti, transparentnosti a kvality implementácie priorít národného strategického a referenčného rámca (NSRR) v dôsledku zavádzania a využívania prostriedkov informačno-komunikačných technológií. Smeureanu, Isaila (2011) dodávajú, že táto spoločnosť je založená na riadení poznatkov, tvorbe nových technologických vedomostí a ich šírení prostredníctvom účinných elektronických prostriedkov. Za počiatok modernej informačnej politiky možno považovať Delorovu bielu knihu z roku 1993, ktorá pojednáva o raste a konkurencieschopnosti. Do konca storočia plánovala investovať približne 67 miliárd EUR na informatizáciu spoločnosti. Ďalší rozvoj v stratégii informatizácie spoločnosti je riešená v tzv. Bangermannovej správe (1994), ktorej obsahom boli mnohé aspekty informačnej spoločnosti preberané a inovované vo viacerých dokumentoch.

Politika informatizácie spoločnosti v SR (2004) ako programový dokument uvádza, že zmeny vyvolané narastajúcim významom informácií a informačno-komunikačných technológií nemajú len technologický charakter a neovplyvňujú len ekonomiku. Kvalitatívna zmena charakteru spoločnosti z industriálnej na informačnú, je dôsledkom zrýchľujúceho sa vplyvu informačno-komunikačných technológií na rozvoj spoločnosti a elektronickej verejnej správy. Cieľom únie podľa Lisabonskej stratégie bolo dobehnúť USA a Japonsko, za ktorými EÚ v konkurencieschopnosti zaostávala. Finančné prostriedky členských štátov mali pôvodne smerovať najmä do oblasti vedy a výskumu. V roku 2005 Európska únia Lisabonskú stratégiu upravila a podstatným spôsobom zúžila. Jedným z hlavných rozhodnutí bolo zameriavať podporu len do ekonomického rastu a zamestnanosti podľa možností každej členskej krajiny. Táto korekcia bola neskôr nazvaná ako "Revízia Lisabonskej stratégie". Rodrigues (2009)

Smalec (2014) konštatuje, že spolupráca medzi samosprávou a súkromným sektorom pri riadení národného projektu môže ovplyvniť vytváranie a presun informácií potrebných na vývoj v regióne. Bumbalová, Hanáčková, Gubáňová (2017) dodávajú, že verejný sektor je zase súčasť každej zmiešanej ekonomiky vo svete. A preto spoluúčasť aktérov zo súkromného a verejného sektora na projektoch prináša významné úžitky a je vhodnou platformou pre budovanie dlhodobějších strategických partnerstiev tvrdí Melichová, Chrenková (2016).

2. Cieľ a metodika

Operačný program Informatizácia spoločnosti (OPIS) bol zameraný na vytvorenie inkluzívnej informačnej spoločnosti. Všetky aktivity a projekty uskutočnené prostredníctvom OPIS boli nástrojom pre rozvoj vysoko výkonnej vedomostnej ekonomiky. Hlavným cieľom príspevku bola analýza operačného programu Informatizácia spoločnosti ako aj význam riadenia, monitorovania a hodnotenia národných projektov prostredníctvom tohto programu. Pre spracovanie analýzy boli použité primárne aj sekundárne údaje. Pre pochopenie základných údajov bolo potrebné na začiatku príspevku vykonať deskripciu regionálnej politiky Európskej únie a stratégie rozvoja informačnej spoločnosti ako aj popis riadenia a monitorovania projektov financovaných z prostriedkov EÚ spolu s charakteristikou operačného programu informatizácia spoločnosti.

Na základe zberu a vyhodnotenia informácií bola uskutočnená syntéza údajov z literárnych zdrojov prostredníctvom odbornej literatúry zameranej na Európsku úniu, jej históriu, regionálnu politiku a podporu členských štátov z rozpočtov Európskej únie a použitie informácií z národných záväzných nariadení, politik a operačného programu. Zároveň bol dôležitý zber a vyhodnotenie údajov a podkladov k národnému projektu, kde bola potrebná následná analýza získaných údajov a deskriptívne a vizuálne spracovanie analyzovaných údajov. Dôležitou časťou príspevku je deskripciu OPISu, s jeho cieľmi, prioritami a stratégiou, kde sú v podrobnejšom členení detailne charakterizované jednotlivé nástroje použité na dosiahnutie globálneho cieľa operačného programu. Následne boli rozobrané štandardné náležitosti v oblasti riadenia, monitorovania a hodnotenia projektov. Všetky tri oblasti boli zacielené na národné projekty OPIS.

3. Výsledky

Operačný program Informatizácia spoločnosti (ďalej OPIS) je referenčným dokumentom, na základe ktorého je poskytovaná podpora zo štrukturálnych fondov EÚ na projekty informatizácie spoločnosti v období rokov 2007 – 2013. Dotácie boli v uvedenom období smerované najmä do oblastí ako širokopásmový internet, eGovernment alebo digitalizácia a sprístupňovanie obsahu pamäťových a fondových inštitúcií. OPIS je zameraný na vytvorenie inkluzívnej informačnej spoločnosti. Táto aktivita slúži ako prostriedok pre rozvoj vysoko výkonnej vedomostnej ekonomiky, čo je zároveň aj jeho globálnym cieľom. Čiastkové ciele OPIS-u vychádzajú z vízie dlhodobého hospodárskeho a sociálneho rozvoja Slovenska. V dokumente Národný strategický referenčný rámec je táto formulovaná ako „Celková Konvergencia ekonomiky SR priemeru EÚ-15 cestou trvalo udržateľného rozvoja“. Súčasný stav informatizácie spoločnosti na Slovensku zároveň určil stratégiu OPIS. Ďalšími podkladmi boli schválené strategické dokumenty EÚ15 a Slovenskej republiky v oblasti informatizácie. V období 2007 – 2013 mala svojimi intervenciami naplňať víziu SR prostredníctvom udržateľnej konvergenie SR k EÚ-15 v časti informačná spoločnosť. Občania SR získajú vďaka takto nastavenej stratégii a cieľom vybudovanie modernej a efektívnej elektronizovanej verejnej správy, vytvorenie kvalitného digitálneho obsahu a umožnenie prístupu k širokopásmovému internetu každému občanovi. Nezabúda sa pritom ani na občanov starších, hendikepovaných alebo sociálne znevýhodnených.

Tab. 1: Finančný plán OPIS - ročné záväzky podľa fondu

	Štrukturálne fondy	Kohézný fond	Celkom
2007	141 243 286	0	141 243 286
2008	137 441 319	0	137 441 319
2009	132 265 485	0	132 265 485
2010	117 021 210	0	117 021 210
2011	131 390 682	0	131 390 682
2012	16 921 560	0	16 921 560
2013	167 311 863	0	167 311 863
Spolu	843 595 405	0	843 595 405

Zdroj: Operačný program Informatizácia spoločnosti verzia 5.1, vlastné spracovanie 2016

Stratégia OPIS je tvorená štyrmi prioritnými osami a šiestimi opatreniami. Pri implementácii stratégie predovšetkým v Prioritnej osi 1 a 2 je zdôraznená úloha národných projektov. Ich hlavnou úlohou je plniť účel kľúčových integračných nástrojov. Podporujú sa z nich najmä celonárodné riešenia s charakterom prierezoého riešenia pre všetky zložky verejnej správy. Základným očakávaním od národných projektov je to, že budú predstavovať najúčinnejšie a zároveň najefektívnejšie plnenie stanovených cieľov stratégie. Práve tieto skupiny

intervencií sú využívané prostredníctvom cieľa Konvergencia, prípadne na celom území SR. Slovenská republika mala v programovacom období 2007 - 2013 dostať celkovú podporu zo štrukturálnych fondov vo výške 6,812 miliárd eur a z Kohézneho fondu 3,424 miliardy eur, spolu 10,236 miliárd eur (OPIS 4.0 - 2012). Na základe stanovenej povinnej miery spolufinancovania SR mali byť tieto finančné prostriedky doplnené o národné verejné zdroje a súkromné zdroje. Finančné alokácie sú uvedené v stálych cenách roku 2004 v Tabuľke č.1.

Riadiacim orgánom pre OPIS je Úrad vlády SR. Funkciu sprostredkovateľského orgánu pod riadiacim orgánom plnia Ministerstvo financií SR pre prioritnú os 1 a prioritnú os 3 a Ministerstvo kultúry SR pre prioritnú os 2. Všetky projekty zamerané na informatizáciu v rámci operačných programov NSRR mimo OPIS sú realizované koordinovane prostredníctvom riadiaceho orgánu a sprostredkovateľských orgánov pod riadiacim orgánom pre OPIS. Koordinácia je riadená tak, aby všetky podporované riešenia tvorili jeden celok a boli v súlade s platným právnym rámcem v oblasti informatizácie spoločnosti. Do implementácie projektov informatizácie realizovaných mimo OPIS v rámci horizontálnej priority NSRR s názvom Informačná spoločnosť sú zapájané v rámci iných operačných programov príslušné riadiace a sprostredkovateľské orgány, ako ministerstvá SR a vyššie územné celky.

Ako je uvedené na stránke Ministerstva financií (2013), OPIS je rozdelený do štyroch prioritných osí a horizontálnych priorít.

Prioritné osi:

- **Prioritná os 1: Elektronizácia verejnej správy a rozvoj elektronických služieb** – Jej cieľom efektívne poskytovať služby verejnej správy občanom. Zahŕňa budovanie a prepájanie informačných systémov verejnej správy. Na túto prioritnú os sú po realokácii vyčlenené prostriedky vo výške 847 781 186 eur (zo štrukturálnych fondov vrátane spolufinancovania zo štátneho rozpočtu, spolu so zdrojom pro-rata).
- **Prioritná os 2: Rozvoj pamäťových a fondových inštitúcií a obnova ich národnej infraštruktúry** – Cieľom druhej osi je skvalitniť systémy získavania, spracovania, ochrany a využitia poznatkov a digitálneho obsahu, modernizovať a dobudovať infraštruktúru pamäťových a fondových inštitúcií na národnej úrovni. Na druhú prioritnú os sú po realokácii vyčlenené prostriedky vo výške 194 584 994 EUR.
- **Prioritná os 3: Zvýšenie prístupnosti k širokopásmového internetu** – Z dôvodu realokácie finančných prostriedkov OPIS v rámci operačných programov NSRR uznesením Vlády SR, budú projekty rozvoja infraštruktúry širokopásmového pripojenia realizované v nasledovnom programovom období 2014 – 2020. V rámci OPIS bude uskutočnená nevyhnutná príprava na realizáciu takýchto projektov. Kontrahovanie v rámci tejto prioritnej osi je na úrovni 13 173 380,21 EUR.
- **Prioritná os 4: Technická pomoc** – Štvrtá prioritná os tvorí právne, finančné a technické zázemie orgánov zapojených do implementácie ŠF s cieľom zabezpečiť vysokú efektívnosť a účinnosť intervencií OPIS.

Horizontálne priority

- **Horizontálna priorita informačná spoločnosť (HP IS)** – Hlavným cieľom HP IS je podpora vyššej efektívnosti, transparentnosti a kvality implementácie priorít NSRR v dôsledku zavádzania a využívania prostriedkov IKT.
- **Horizontálna priorita marginalizované rómske komunity (HP MRK)** – Hlavným cieľom HP MRK je zvýšenie zamestnanosti a vzdelanostnej úrovne príslušníkov MRK a zlepšenie ich životných podmienok.
- **Horizontálna priorita rovnosť príležitostí (HP RP)** – Predstavuje strategický cieľ, pri dosahovaní ktorého sa zameriava na vytváranie takých podmienok, ktoré by viedli k posilňovaniu rovnakého prístupu všetkých do určitého sociálneho prostredia
- **Horizontálna priorita trvalo udržateľný rozvoj (HP TUR)** – Hlavným cieľom HP TUR je zabezpečiť, aby výsledný efekt všetkých intervencií financovaných v rámci NSRR synergicky podporoval trvalo udržateľný rozvoj vo všetkých jeho zložkách.

3.1 Národný projekt

Pre lepšie pochopenie riešenej problematiky je dôležité upresniť, čo je chápané pod pojmom národný projekt. Národným projektom je taký projekt, ktorý síce nemusí byť veľký projektom v zmysle príslušných článkov Nariadenia Rady ES č. 1083/2006, jeho výsledky sú však využívané na celom území cieľa Konvergencia, prípadne na celom území Slovenskej republiky. Môže ísť tiež o pilotný projekt. Riadiaci orgán môže v zmysle riadenia štrukturálnych fondov a Kohézneho fondu na roky 2007 – 2013 rozhodnúť o implementácii časti alebo celého opatrenia, resp. prioritnej osi formou tzv. národných projektov.

Riadiaci orgán zostavuje a aktualizuje zoznam národných projektov na základe koncepcií a stratégií na regionálnej alebo národnej úrovni. Zároveň zohľadňuje priority v daných oblastiach, a tiež spôsobilosť žiadateľa. Pri národných projektoch platí, že ich realizuje vopred určený subjekt vzhľadom na jeho jedinečné postavenie

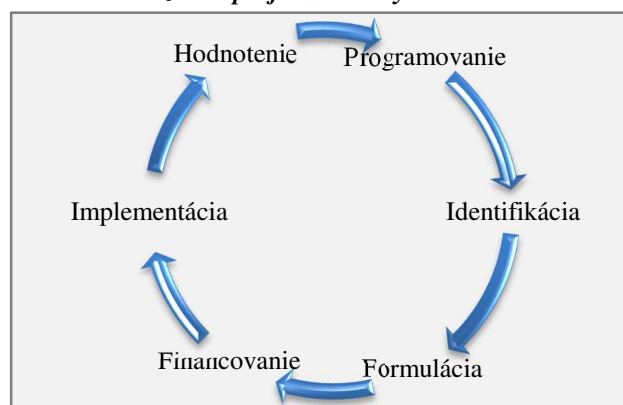
a funkcie. Zoznam národných projektov predkladá riadiaci orgán Monitorovaciemu výboru pre vedomostnú ekonomiku prostredníctvom výročnej správy na vedomie. Národné projekty sú realizované vo všetkých troch prioritných osiach (pri spracovaní údajov nebol žiadny projekt realizovaný pod hlavičkou prioritnej osi 4).

3.2 Riadenie projektov

Pod pojmom Projekt sa podľa Metodického manuálu k OPIS rozumie súhrn aktivít a činností, na ktoré sa vzťahuje poskytnutie pomoci, ktoré popisuje žiadateľ v žiadosti o nenávratný finančný príspevok (ŽoNFP) a ktoré následne realizuje v súlade so zmluvou o poskytnutí NFP a partnerskou zmluvou. Predmetom záujmu pre vytvorenie príspevku bol národný projekt. Od štandardného projektu sa odlišuje najmä tým, že ho realizuje vopred určený subjekt vzhľadom na jeho jedinečné postavenie a funkcie (napr. osoba podľa osobitného predpisu alebo osoba určená štatutárnym orgánom).

Národný projekt je viazaný na stratégiu určenú v rámci príslušného operačného programu a je realizovaný najmä s dôrazom na odstraňovanie regionálnych disparít, pričom rešpektuje územné a odvetvové aspekty rozvoja daného územia. Jedinečnosť projektu je daná tým, že sa neopakuje v čase, je časovo ohraničený, je jednoznačne definovaný a má obmedzené finančné, technické aj ľudské zdroje.

Obr. 1: Manažment projektového cyklu



Zdroj: Metodický manuál OPIS, vlastné spracovanie 2016

Ako je zobrazené na Obrázku č. 1, projektový cyklus je realizovaný v 6 etapách v nasledujúcej postupnosti.

- **Programovanie** – Vymedzuje všeobecné pravidlá a princípy. Výsledkom sú strategické dokumenty, koncepcie a rozvojové plány.
- **Identifikácia** – Počiatková formulácia cieľov, výsledkov a aktivít projektu, hodnotenie potrieb, kto bude z projektu profitovať a aké sú jeho potreby a hodnotenie kapacít. Výsledkom sú analýzy a štúdie vhodnosti projektu.
- **Formulácia** – Konkretizovanie podrobností projektu na základe štúdie, overenie súladu so sektorovými politikami, vypracovanie projektovej žiadosti. Výsledkom je rozhodnutie o schválení, resp. neschválení projektu.
- **Financovanie** – Príprava detailného finančného návrhu. Výsledkom je podpísanie zmluvy o financovaní so žiadateľom a realizátorom projektu.
- **Implementácia** – Samotná realizácia a financovanie projektu, priebežné monitorovanie a vyhodnocovanie. Výsledkom je zrealizovanie projektu a vyplatenie finančných prostriedkov.
- **Hodnotenie** – Analýza výsledkov a dopadov projektu, plnenie cieľov a strategických plánov. Výsledkom sú odporúčania pre riadenie iných projektov a odporúčania pre audit a kontrolu.

Ďalším rozdelením, ktoré môžeme v rámci riadenia projektu v podmienkach ŠF sledovať, sú tieto tri fázy:

- **Predimplementačná fáza** – Príprava projektu, žiadosť o nenávratný finančný príspevok, schvaľovací proces a následné uzatvorenie Zmluvy o poskytnutí NFP.
- **Implementačná fáza** – Zahŕňa samotnú implementáciu podľa podmienok stanovených Zmluvou o poskytnutí NFP uzatvorenou za účelom realizácie projektu, ktorej poskytnutie pomoci je viazané na podmienky stanovené zákonom č. 528/2008 Z. z. o pomoci a podpore poskytovanej z fondou Európskeho spoločenstva (riadenie, realizácia, financovanie, monitorovanie, hodnotenie a publicita).
- **Postimplementačná fáza** – Fáza, ktorá nasleduje bezprostredne po ukončení fyzickej realizácie projektu. Zahŕňa povinnosti týkajúce sa finančného ukončenia, vyrovnania, vypracovanie záverečnej monitorovacej správy, archivovanie, udržateľnosť projektu a monitorovanie počas piatich rokov po skončení projektu. Ide o

zásadu priebežného sledovania a vyhodnocovania vykonávaných opatrení a realizácie konkrétnych projektov a kontroly celkovej efektívnosti využitia vynakladaných prostriedkov vo všetkých fázach procesu z hľadiska vecného a finančného.

Riadeniu projektu je v metodickom manuály operačného programu informatizácia spoločnosti venovaná samostatná kapitola, v ktorej je okrem iného možné nájsť aj odporúčanú schému organizačnej štruktúry pre riadenie národných projektov. Táto schéma nie je záväzná a platí, že v každom jednotlivom prípade má riadenie projektu odzrkadľovať špecifiká, ktoré si príslušný národný projekt vyžaduje.

3.3 Monitorovanie projektov

Monitorovanie a hodnotenie realizácie projektu je neoddeliteľnou súčasťou projektového manažmentu. Hoci zodpovednosť za projektové monitorovanie má zodpovedný manažér, pri monitorovaní je potrebná aktívna účasť všetkých členov tímu. Princíp monitorovania a hodnotenia platí pre všetky projekty podporované a realizované z prostriedkov EÚ. Samotné monitorovanie a kontrola je činnosť, prostredníctvom ktorej sa zisťuje a overuje aktuálny postup projektu v porovnaní s projektovým plánom. Vyhodnocované je časové hľadisko, náklady, kvalita aj riziká projektu. Pri porovnávaní reálneho stavu oproti plánovanému sa využívajú kvantifikované hodnoty merateľných ukazovateľov. Monitorovanie projektu začína od momentu zahájenia prípravnej fázy a pokračuje až po fázu postimplementačnú. Hlavné kontrolné aktivity sa pritom vykonávajú počas hlavnej, teda implementačnej fázy. Spôsob monitorovania je daný špecifikáciou konkrétneho projektu, najmä s ohľadom na riadiace mechanizmy, spôsoby komunikácie a reportovanie čiastočných prác.

Na jeho základe možno kontinuálny proces monitorovania rozdeliť na tri fázy:

- overovanie stavu projektu a jednotlivých úloh;
- hodnotenie, či sú predpoklady definované v projektovej dokumentácii napĺňané;
- v prípade, ak je zistený nežiadúci stav, je potrebné tento stav odstrániť.

Efektívna kontrola je založená na stanovení projektových indikátorov. Tieto sú definované pri predložení ŽoNFP a sú nimi určené hodnoty, prostredníctvom ktorých bude možné projekt monitorovať a vyhodnocovať mieru dosahovanie cieľa projektu. Pri príprave projektového plánu je vhodné definovať priebeh plnenia projektových indikátorov na báze etáp v súčinnosti s plánom vykonávania monitorovania a vypracovávaní monitorovacích správ pre riadiaci orgán. Monitorovacie správy pripravuje a odosiela projektový manažér. Po schválení návrhu programovou kanceláriou je následne monitorovacia správa vypracovaná elektronicky prostredníctvom portálu ITMS.

3.4 Hodnotenie projektov

Hodnotenie projektov predstavuje posúdenie a hodnotenie napĺňania stanovených cieľov. Posudzuje sa tiež efektívnosť a účinnosť použitia nástrojov na základe stanovených indikátorov. Hodnotenia je možné rozdeliť podľa viacerých faktorov. Z hľadiska času vykonania hodnotenia sú známe tri druhy hodnotení:

- predbežné hodnotenie (ex ante);
- priebežné hodnotenie (on going);
- následné hodnotenie (ex post).

Z pohľadu úrovne hodnotenia sa delí na strategické a operatívne. V rámci vyhodnotenia operačného programu v rokoch 2008 – 2012 je možné konštatovať, že práve OPIS patril k jednému z najhoršie čerpajúcich prostriedky z nenávratných finančných príspevkov. V roku 2008 dokonca nebol zrealizovaný ani jeden vládny audit operačného programu, nakoľko v uvedenom roku bol operačný program v prípravnej fáze a neboli naň vynaložené žiadne výdavky v Európskej komisii. Podľa dostupných výročných správ za obdobie 2008 – 2012 je možné urobiť prehľad viacerých nedostatkov zistených pri vládnych auditoch.

Medzi najzávažnejšie pochybenia a nedostatky patria nasledujúce zistenia:

- nesprávne účtovanie;
- nedostatočný výkon kontroly verejného obstarávania (VO) časti projektu;
- nedostatočne obsadené pracovné pozície na kontrolu VO;
- pochybenia pri žiadostiach o nenávratný finančný príspevok;
- chýbajúce zverejnenie informácií o schválených žiadostiach o nenávratný finančný príspevok.

Hodnotením stavu implementácie projektov financovaných zo štrukturálnych fondov je možné získať prehľad o celkovom rozpočte schválených a neschválených žiadostí, ale tiež sume vynaloženej na schválené a vykázané výdavky. Prehľad podľa jednotlivých prioritných osí a opatrení je uvedený v Tabuľke č. 2 a vychádza

z hodnotenia celkového stavu implementácie projektov. V spracovaní bolo zameranie na operačný program Informatizácia spoločnosti. Z tabuľky je zrejmé, že napriek tomu, že v prioritnej osi 1 bol najvyšší pomer podaných vs úspešných projektov, ich naviazanosť finančných zdrojov nebola najefektívnejšia oproti podaným vs schváleným projektom v prioritnej osi 3.

Tab 2: Stav implementácie ŠF pre OPIS v Programovom období 2007 – 2013 v eurách, stav k 31.01.2015

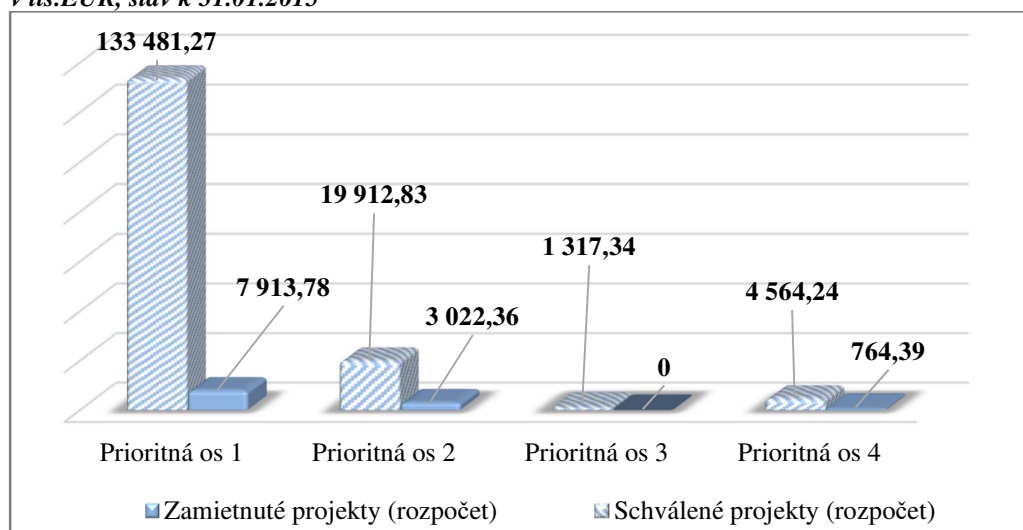
Priorita	Opatrenie	Rozpočet 2007-2013 (EÚ+ŠR+VVZ)	Predložené/schválené projekty (počet)	Schválené projekty (rozpočet)	Realizované/vykázané výdavky	Certifikované/schválené výdavky
Priorita os 1	1.1 Elektronizácia verejnej správy a rozvoj elektronických služieb na centrálnej úrovni	602 055 721,00	63/61	1 160 293 277,67	637 510 579,17	643 716 589,25
	1.2 Elektronizácia verejnej správy a elektronických služieb na miestnej a regionálnej úrovni	168 260 055,00	48/41	174 519 417,91	78 380 555,93	84 028 901,62
Priorita os 2	2.1 Zlepšenie systémov získavania, spracovania a ochrany obsahu zo zdrojov pamäťových a fondových inštitúcií	172 402 304,00	40/21	199 128 315,92	158 272 589,11	164 697 992,63
Priorita os 3	3.1 Rozvoj a podpora trvalo udržateľného využívania infraštruktúry širokopásmového prístupu	13 177 826,00	1/1	13 173 380,21	3 579 344,57	3 579 344,57
Priorita os 4	4.1 Technická pomoc pre RO OPIS	14 874 298,00	38/38	18 123 297,45	11 415 040,64	12 330 104,25
	4.2. Technická pomoc pre SORO OPIS	21 694 981,00	32/29	27 519 119,42	18 344 464,96	21 344 469,60
Spolu		992 465 185,00	222/191	1 592 756 808,59	907 502 574,39	929 697 401,92

Zdroj: NSRR, vlastné spracovanie, 2016

Na Obrázku č. 2 týkajúceho sa prehľadu schválených a zamietnutých žiadostí je zobrazené množstvo finančných prostriedkov, ktoré boli vykázané a tiež koľko z nich bolo schválených a koľko zamietnutých, pričom najväčšia finančná úspešnosť medzi podanými a schválenými projektami sa týkala práve elektronizácie verejnej správy.

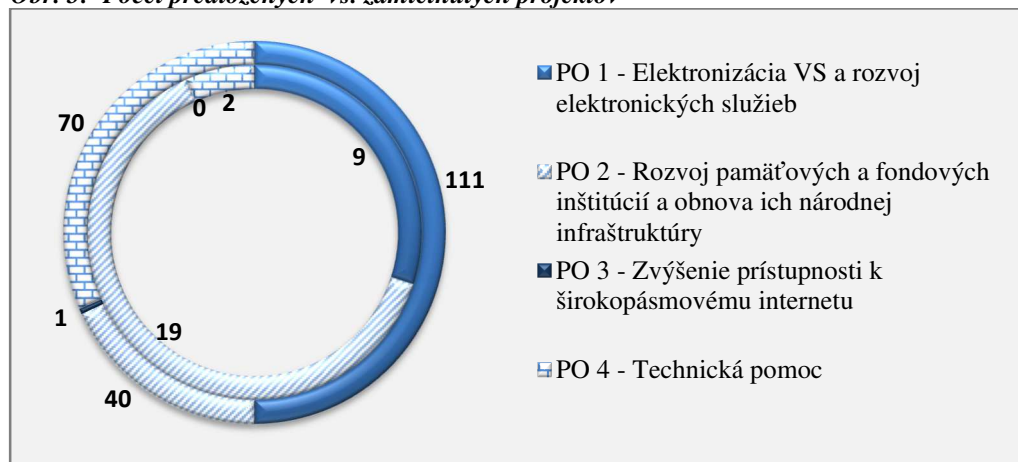
Skúmaním údajov z prehľadu NSRR bolo zistené, že početnosť predložených projektov, rovnako ako aj ich úspešnosť, je rozdielna pre rôzne prioritné osi. Pre Prioritnú os 1 bolo celkovo predložených 111 projektov, z čoho 9 v celkovom objeme 79 137 770,21 EUR bolo zamietnutých. Tento počet predstavuje 8,11%. V rámci Prioritnej osi 2 bolo predložených spolu 40 projektov, až 19 z nich bolo zamietnutých. Toto číslo je najvyššie zo všetkých prioritných osí. Predstavuje 47,5% a zamietnutá suma je vo výške 30 223 566,62 EUR. Pre Prioritnú os 3 bol podaný len jeden projekt, ktorý bol aj schválený. Prioritná os 4 zaznamenala 70 predložených projektov, z ktorých len 2 boli zamietnuté, t. z. 2,86%. Objem zamietnutých prostriedkov vo finančnom vyjadrení predstavuje 7 643 924,87 EUR. Z uvedených údajov sa dajú hodnotiť ako najúspešnejšie projekty z Prioritnej osi 4 a následne 1. Vzhľadom na to, že počet zamietnutých projektov 0 je len v Prioritnej osi 3, kde bol celkovo predložený len jeden projekt, do porovnania práve pre nedostatočný počet projektov započítaný nebol. Najmenej úspešné sú projekty predkladané v rámci Prioritnej osi 2 – Rozvoj pamäťových a fondových inštitúcií a obnova ich národnej infraštruktúry.

Obr. 2: Prehľad schválených a zamietnutých žiadostí pre OPIS v rokoch 2007 – 2013 podľa výšky dotácií v tis.EUR, stav k 31.01.2015



Zdroj: NSRR, vlastné spracovanie, 2016

Obr. 3: Počet predložených vs. zamietnutých projektov



Zdroj: NSRR, vlastné spracovanie, 2016

Na Obrázku 3 je uvedený počet predložených a zamietnutých projektov. Vonkajší kruh predstavuje počet predložených projektov. Aj napriek zamietnutiu viacerých projektov, predovšetkým z dôvodu administratívnych a procesných nedostatkov, bol celkový počet financovaných projektov v pomerovom ukazovateli dostatočný, Horším číslom sa ale zdá byť celková využiteľnosť zdrojov z operačného programu, ktorá nedosiahla najvyšší efekt.

Záver

Detailnejšia analýza informácií týkajúcich sa vývoja spoločnosti poukázala na dôležitosť rozvoja informačno-komunikačných technológií ako nástroja na podporu vzdelanostnej ekonomiky. Práve tá európska má byť najkonkurencieschopnejšou a má podporiť rast celej EÚ. Rozvoj informačných technológií bol vyhodnotený ako dôležitý faktor pre hospodársky rast a tvorbu bohatstva. Moderné ekonomiky tak postupne prechádzajú od industriálneho spôsobu tvorby bohatstva k nehmateľnému a v súčasnej dobe uprednostňujú vytváranie bohatstva založenom na vedomostiach a informáciách.

V tomto kontexte si realizácia priority informačná spoločnosť vyžaduje integrovaný prístup k realizácii projektov v oblasti informatizácie v operačných programoch mimo OPIS založený na úzkej spolupráci riadiacich a sprostredkovateľských orgánov týchto programov s riadiacim orgánom a sprostredkovateľským orgánom OPIS. Je potrebné zdôrazniť, že všetky schválené projekty v rámci OPIS podporujú naplnenie cieľov informatizácie spoločnosti. Zároveň štúdiou vyšlo, že oblasť budovania informačnej spoločnosti bude v NSRR podporovaná dvoma spôsobmi; v rámci OPIS ale aj prostredníctvom projektov informatizácie v ostatných operačných

programoch. Skúmaním projektového riadenia bolo zistené, že správne riadenie projektu je dôležitým z pohľadu dosiahnutia stanovených cieľov v určenom čase, kvalite a s vymedzenými zdrojmi. S riadením tiež úzko súvisí priebežné sledovanie a vyhodnocovanie vykonávaných opatrení, kontrola celkovej efektívnosti využitia vynakladaných prostriedkov počas celej doby trvania projektu, a to po stránke vecnej aj finančnej. Z hodnotenia projektov nám vyšli viaceré nedostatky, ktoré je potrebné zohľadniť pri ďalšom hodnotení v nasledujúcom horizonte programového obdobia 2020. Dôležitosť správneho projektového riadenia sa javí ako náročná hlavne z pohľadu času, zdrojov a viacerých procesných obmedzení, ale jej význam pri celkovom procese riadenia, monitorovania a hodnotenia projektov do budúcnosti je veľmi potrebný.

Literatura

- [1] ASFEU: *Štrukturálne fondy 2007-2013*, (2016). [online], [cit. 2018-01-25] Dostupné na: <http://www.asfeu.sk/agentura/strukturálne-fondy/strukturálne-fondy-2007-2013/>.
- [2] BALÁŽOVÁ, E., PAPCUNOVÁ, V., (2015). Problémy financovania kompetencií v oblasti regionálneho školstva v podmienkach miestnej samosprávy SR. In *XVIII. mezinárodní kolokvium o regionálních vědách. Sborník příspěvků*. Brno: Masarykova univerzita, pp. 375-382. ISBN 978-80-210-7861-1. DOI: 10.5817/CZ.MUNI.P210-7861-2015-50.
- [3] BUMBALOVÁ, M., HANÁČKOVÁ, D., GUBÁŇOVÁ, M., (2017). Reflection of municipal entrepreneurship in the selected approaches to public administration. In *XX. mezinárodní kolokvium o regionálních vědách. Sborník příspěvků*. Brno: Masarykova univerzita, pp. 890-897. ISBN 978-80-210-8586-2. DOI: 10.5817/CZ.MUNI.P210-8587-2017-117.
- [4] DZURJANIN, P., (2005). *Informačná spoločnosť = všeliak?*, [online], [cit. 2018-02-20] Dostupné na: <http://edi.fmph.uniba.sk/~winczer/SocialneAspekty/DzurjaninInformacnaSpolocnost.htm>.
- [5] GUTIÉRREZ, J., BAQUERO, E. J., (2017). New cross-proposal entrepreneurship and innovation in educational programs in third level (tertiary) education. *Contaduría y Administración*, vol. 62, no. 1, pp. 239-261. ISSN 0186-1042. DOI: 10.1016/j.cya.2016.10.005.
- [6] KALAŠ, I. a kol., (2013). *Premeny školy v digitálnom veku*. Prešov: Polygraf print, spol. s r. o., 2013. s. 26 ISBN 978-80-10-02409-4.
- [7] KOKLES, M., ROMANOVÁ, A., (2009). *Informatika*. Bratislava: Sprint dva, 2009. s. 11 ISBN 978-80-89393-01-5.
- [8] MELICHOVÁ, K., CHRENEKOVÁ, M., (2016). Transfer výsledkov výskumu a vývoja do praxe – prípadová štúdia. In *XIX. mezinárodní kolokvium o regionálních vědách. Sborník příspěvků*. Brno: Masarykova univerzita, pp. 341–348. ISBN 978-80-210-8272-4. DOI: 10.5817/CZ.MUNI.P210-8273-2016-43.
- [9] MELICHOVÁ, K., CHRENEKOVÁ, M., FÁZIKOVÁ, M. (2015). Dynamika socioekonomických disparít v okresoch Trnavského kraja. In *XVIII. mezinárodní kolokvium o regionálních vědách. Sborník příspěvků*. Brno: Masarykova univerzita, pp. 64–71. ISBN 978-80-210-7861-1. DOI: 10.5817/CZ.MUNI.P210-7861-2015-7.
- [10] MINISTERSTVO FINANCIÍ SLOVENSKEJ REPUBLIKY, (2013). *Výzva: Elektronizácia služieb miest, eMestá*. [online]. [cit. 2018-03-07]. Dostupné z: <http://www.informatizacia.sk/co-je-opis-/1865s>.
- [11] POLITIKA INFORMATIZÁCIE SPOLOČNOSTI, (2004). [online], [cit. 2018-02-24] Dostupné na internete: [http://informatizacia.sk/starsie-/11147s#Politika informatizácie spoločnosti v SR](http://informatizacia.sk/starsie-/11147s#Politika%20informatizacie%20spolocnosti%20v%20SR).
- [12] PROGRAMOVÝ MANUÁL OPIS, (2016). [online], [cit. 2018-03-02] Dostupné na: <http://www.opis.gov.sk/programovy-manual-opis/>.
- [13] RAJČÁKOVÁ, E., (2008). Regionálny rozvoj a regionálna politika s dôrazom na Slovensko. In *Životné prostredie*, roč. 42, 2008, c. 1, s. 5-10.
- [14] RODRIGUES, M. J., (2009). *Europe, Globalization And The Lisbon Agenda*. Université Libre de Bruxelles and Special Advisor to the European Commission, 2009. 424 s. ISBN 978 1 84844 196 5. DOI: 10.4337/9781848446083.00007.
- [15] SMALEC, A., (2014). Rola komunikacji w zarządzaniu satysfakcją klienta-obywatela [The Role of Communication in Managing the Satisfaction of a Citizen-Customer]. *Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu*, no. 355, pp. 119-128. ISSN 1899-3192.
- [16] SMEUREANU, I., ISAILA, N., (2011). Information technology, support for innovation in education sciences. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, vol. 15, no. 1, pp. 751-755. ISSN 1877-0428. DOI: 10.1016/j.sbspro.2011.03.177.
- [17] VLÁDA SR, (2007). *Národný strategický referenčný rámec 2007 – 2013*, [online]. [cit. 2018-02-20]. Dostupné z: <http://www.nsrr.sk/narodny-strategicky-referencny-ramec-2007-2013/>.

Príspevok bol podporený grantom KEGA č. 024SPU-4/2017 s názvom „Tvorba moderných učebníc v slovenskom a anglickom jazyku pre nové študijné programy“.